

SPLOŠNA
DEKLARACIJA
ČLOVEKOVIH
PRAVIC

Desetega decembra 1948. je Generalna skupščina Združenih narodov sprejela in razglasila Splošno deklaracijo človekovih pravic. Njeno celotno besedilo je natisnjeno na sledečih straneh. Po tem zgodovinskem dejanju je naročila Skupščina vsem državam članicam, da priobčujejo besedilo Deklaracije in »da storijo vse, da se širi, izobeša, bere in pojasnjuje predvsem v šolah in drugih vzgojnih zavodih vseh držav in ozemelj ne glede na njihovo politično ureditev«.

Uradno besedilo Deklaracije je na razpolago v uradnih jezikih Združenih narodov: angleščini, francoščini, kitajščini, ruščini in španščini.

ZDRUŽENI NARODI

Ker pomeni priznanje prirojenega človeškega dostojanstva vseh članov človeške družbe in njihovih enakih in neodtujljivih pravic temelj svobode, pravičnosti in miru na svetu;

ker sta tajenje in teptanje človekovih pravic pripeljala do takšnih barbarskih dejanj, da se jim upira vest človeštva, in ker je bila stvaritev sveta, v katerem bi vsi ljudje prosto govorili in verovali brez strahu in revščine, spoznana za najvišje človeško prizadevanje;

ker je neizogibno potrebno, da se pravice človeka zavarujejo z močjo prava, da človek ne bi bil prisiljen zatekati se v skrajni sili k uporabi zoper tiranijo in nasilje;

ker je neizogibno potrebno pomagati k razvoju prijateljskih odnosov med narodi;

ker so ljudstva Združenih narodov v Ustanovni listini na novo potrdila svojo vero v temeljne človekove pravice, v dostojanstvo in vrednost človeške osebnosti, v enakopravnost moških in žensk in se odločila, da bodo podpirala družbeni napredek in ustvarjanje boljših življenjskih pogojev v smeri večji svobodi;

ker so se vse države članice zavezale, da bodo zagotovile v sodelovanju z Združenimi narodi splošno in resnično spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin;

ker je enako razlaganje teh pravic in svoboščin največjega pomena za popolno izpolnitev te zaveze, zato

GENERALNA SKUPŠČINA

razglašala

TO SPLOŠNO DEKLARACIJO ČLOVEKOVIH PRAVIC

kot skupen ideal, ki naj ga dosežejo vsa ljudstva in vsi narodi, tako da bodo vsi posamezniki in vsi organi družbe s to Deklaracijo vsak hip pred očmi pri pouku in vzgoji zastavili vse svoje moči za ureditev in spoštovanje teh pravic in svoboščin in jim s postopnimi državnimi in mednarodnimi ukrepi zagotovili splošno in resnično priznanje in upoštevanje tako med narodi držav članic samimi kakor tudi med ljudstvi ozemelj, ki so pod njihovo pravno oblastjo.

* Nadaljevanje na 2. strani

CILJ IN
PREDMET
MEDNARODNEGA
SODIŠČA

Zavest človeštva je globoko vznemirjena zaradi vojne v Vietnamu. To je vojna, v kateri se je najbogatejša in najmočnejša država sveta postavila proti ljudstvu revnih kmetov, ki se že četrto stoletje borijo za svojo samostojnost. Postaja očitno, da ta vojna krši mednarodne zakone in običaje.

Svetovni tisk in deloma tudi tisk v Združenih državah Amerike vsak dan prinaša vesti, ki bi pomenile, če bodo dokazane, nenehno naraščanje kršitve načel, izraženih na nürnberškem procesu, in pravil, določenih z mednarodnimi dogovori.

Globoko ganjeni in pretreseni nad trpljenjem, ki ga prenaša vietnamsko ljudstvo in trdno prepričani, da človeštvo mora spoznati resnico, da si lahko izreklo strogo in nepristransko sodbo o dejanjih, ki se gode v Vietnamu, kakor tudi to, kdo je odgovoren zanje, smo sprejeli poziv Bertranda Russella, naj bi se sestali in brez predsodkov raziskali resnico in jo konfrontirali z ustreznimi načeli in zakoni.

Trdi se, da je letalstvo Združenih držav Amerike v devetih mesecih leta 1966 vrglo na Vietnam štiri milijone funtov bomb dnevno. Če se bo to v taki meri nadaljevalo, bo do konca tega leta celotna množina eksplozivna presešla količino, ki je bila med vso drugo svetovno vojno odvržena na celo področje vojaških operacij na Pacifiku. Površina, ki jo bombardirajo, ni večja od držav New York in Pensilvanija.

V Južnem Vietnamu so ameriška vojska in njim vdani saigonski zavezniki nagnali osem milijonov ljudi, kmetov in njihovih družin, za bodečo žico taborišč pod nadzorstvo politične policije. Kemična sredstva, strupi, so bili in so v uporabi, desetine tisočev alij žena pojesta manj kot polovico tega, kar porabi povprečen Američan (in živita manj kot eno tretjino njegovega življenja). Namakalni sistem je načrtno uničeval. Napalm, fosforne bombe in najrazličnejša druga sredstva, sadistično premišljena in do sedaj neznana orožja se uporabljajo proti prebivalcem Severnega in Južnega Vietnama. Več kot petsto tisoč vietnamskih mož, žena in otrok je bilo žrtev te vojne, kar je več od števila vojakov, ki so jih Združene države Amerike izgubile v obeh svetovnih vojnah. Toda vietnamsko prebivalstvo je bilo zdesetkano že med japonsko in francosko okupacijo in z lakoto, ki je zavladovala po drugi svetovni vojni.

Čeprav nam naše naloge ni naložila nobena vlada, smo kljub temu prevzeli odgovornost v korist človečnosti in v interesu zaščite civilizacije. Ravnamo po lastni pobudi, popolnoma neodvisni od katerekoli vlade ter oficijalne ali poloficijalne organizacije, v trdnem prepričanju, da izkazujemo globoko nezadovoljstvo mnogih naših bližnjih v veliko deželah. Verujemo, da bo naša akcija pomagala prebuditi zavest sveta.

** Nadaljevanje na 2. strani

PODPIRAMO VIETNAMSKO LJUDSTVO V BOJU ZOPER AGRESIJO

Iniciativni odbor za podporo »Sodišču za ugotavljanje vojnih zločinov v Vietnamu« je sprejel naslednji poziv podpisnikov, ki se pridružujejo prizadevanju intelektualcev drugih dežel, da bi ugotovili odgovornost vodilnih državnikov ZDA za mednarodne zločine nad vietnamskim ljudstvom, in prizadevanju vidnih predstavnikov javnega življenja v 73 državah — med njimi tudi jugoslovanskih — da bi vzpodbudili vse ljudi, ki so za mir in aktivno koeksistenco, še posebej pa antimilitaristično mlado generacijo in intelektualce, za aktivno podporo prizadevanjem vietnamskega ljudstva proti ameriški agresiji, za samoodločbo, za mir, da bi se uresničevali ženevski sporazumi in podprle vse iniciative za ustvaritev »mogočnega protestnega gibanja, s čimer bi prispevali k nacionalni neodvisnosti Vietnama in ponovno vzpostavili mir«.

(Poziv je objavilo »Delo« 15. novembra 1966).

Vietnamski narod se bojuje za svojo nacionalno osvoboditev in združitev. V naši deželi, ki je sama nedavno šla skozi ogenj narodnoosvobodilnega boja, ni mogoče nikogar prepričati, da je lahko dvajsetletno in z množičnimi napori in žrtvami združeno bojevanje vietnamskega ljudstva delo peščice teroristov in fanatičnih skrajnežev. To bojevanje ima globoke socialne korenine.

V deželo, kjer je, po dosegljivih podatkih, polo-

vica obdelovalne zemlje v rokah dveh odstotkov ljudi in kjer morajo stotisoči kmetov oddajati veleposednikom polovico letine, revolucije ni treba uvažati od zunaj.

Kjer je, kakor v Južnem Vietnamu, zaradi oboroženega nasilja domačih in tujih vladajočih slojev onemogočeno vsako mirno in demokratično spreminjanje družbenih razmer, ne more nihče odrekati zatiranosti pravice, da tudi sami sežejo po orožju. Prav tako jim nihče ne more odrekati pravice, da v zakoniti samooobrambi pred združenimi silami domače in tuje reakcije tudi sami iščejo moralno in materialno pomoč povsod tam, kjer jo morejo dobiti.

Za sedanjí obseg vietnamske tragedije je kriva predvsem politika ZDA. Ker je bilo očitno, da bi volite in združitev, ki so jih predvidevali sklepi ženevske konference, prinesle zmago osvobodilnemu gibanju, so ZDA storile vse, da bi do volitev ne prišlo, nato pa so podpirale — v imenu obrambe demokracije — vsako kliko, ki se je bila pripravljena bojevati proti lastnemu ljudstvu. Pri tem jih ne moti odkrito priznanje njenih voditeljev, da je njihov ideal Hitler.

Neuspehi te politike njenih voditeljev nikakor niso pripeljali do spoznanja, da bi upoštevali dejstva, da bi realno presodili položaj in da bi svoje sklepe izvajali iz treznega premisleka. V svoji zaslepljenosti

in v prepričanju, da lahko z orožjem zatro zakonita prizadevanja nekega naroda, so se odločili, da svojih postopkov ne opravičujejo več s pomočjo »legalnim« vladam — ki jih sami postavljajo — in da svojega oboroženega poseganja v zadeve drugega naroda ne prikrivajo več s pošiljanjem »vojaških svetovalecev« tem vladam. Odločili so se za neposredno agresijo in za odkrito uporabo ameriškega orožja v boju proti malemu in siromašnemu ljudstvu i proti njegovim zakonitim željam, da bi si na svojih tleh po svoje uredili lastno življenje.

Ker so v osnovo svoje politike položili načela parcialne koeksistence, to je, da je aktivna koeksistenco mogoča samo med razvitimi deželami ter da predstavlja sleherno osvobodilno gibanje »komunistično nevarnost«, ki ga je uničiti z vsemi sredstvi, tudi z vojaško intervencijo, so se sprli z razumom in resničnostjo. Zato jih je vsak lasten neuspeh vzpodbudil in jih spodbujal k nadaljnjemu širjenju požara, ki so ga bili zanetili. Oboroženi intervenciji v Južnem Vietnamu je sledilo še brezobzirno bombardiranje Severnega Vietnama, ki mu prav tako ni videti konca; sledilo je vse večje izživanje sosednjih držav in sledil je pritisk na satelitske vlade v Aziji in na druge zavezničke, da se neposredno, s pomočjo v krvi in orožju udeležijo vojne avanture in zarote, ki je naperjena (Nadaljevanje na 4. strani)

**** Nadaljevanje s 1. strani**

Zato se proglašamo za sodišče, ki, čeprav nima nobene moči uveljaviti kazni, hoče odgovoriti med drugim tudi na naslednja vprašanja:

1. Ali je vlada Združenih držav Amerike (ter vlade Avstralije, Nove Zelandije in Južne Koreje) — po mednarodnih zakonih — storila akt agresije?

2. Ali ameriška armada eksperimentira z novimi orožji, ali uporablja orožja, ki so prepovedana po vojnih zakonih (plin, specialne kemične produkte, napalm itd.)?

3. Ali so bili bombardirani cilji civilnega karak- terja npr. bolnice, šole, sanatoriji, zbirališča vode itd. in v kakšnem obsegu se to dogaja?

4. So vietnamski zaporniki predmet nečloveškega ravnanja, prepovedanega z vojnopravnimi zakoni, po- sebno mučenja ali pohabljanja?

5. Je bilo civilno prebivalstvo izpostavljeno ne- upravičenim represalijam, kot so zlasti eksekucije talcev?

6. So bila ustanovljena taborišča za prisilno delo, so bile izvedene deportacije prebivalstva, ali akcije, ki so imele namen, da iztrebijo prebivalstvo, ali takšne akcije, ki bi jih pravno lahko označili kot genocid?

Ce Sodišče spozna, da so bili — eden ali vsi — navedeni zločini storjeni, bo njegova naloga, da ugo- tovi tudi to, kdo je zanje odgovoren.

Sodišče hoče preiskati vse dokaze, ki mu bodo predloženi od kogar koli. Dokazi so lahko ustni ali v obliki dokumenta. Noben dokaz, važen za ta namen, ne bo ostal neopažen. Noben dokaz, ki bi lahko pri- čal o preiskovanih zločinih, ne bo ostal neuslišen.

Narodna osvobodilna fronta Vietnama in vlada Demokratične republike Vietnama sta nam zagotovili svojo pripravljenost sodelovati z nami in nam pre- skrbeti potrebne informacije ter nam pomagati ove- riti točnost in zanesljivost letih. Vladar kamboške države princ Sihanuk nam je hkrati ponudil, da nam bo v pomoč pri posredovanju dokazov.

Trdno smo prepričani, da bodo vsi izpolnili svojo obljubo in hvaležno sprejemamo njihovo pomoč, ne da bi to kakorkoli vplivalo na naše poglede in kon- čen rezultat. Kot Sodišče ponavljamo poziv, ki ga je Bertrand Russell poslal vladi Združenih držav Ame- rike. Pozivamo vlado Združenih držav Amerike, da nam predloži dokaze o stvari, ki se bo obravnavala, in da pošlje pooblaščenega zastopnika, ki bi bili pri- sotni na obravnavi. Naš namen je nepristransko ugo- toвити čisto resnico o vojni; iskreno upamo, da naš trud prispeva k pravičnosti v svetu in za ponovno vzpo- stavitev miru in osvoboditev tlačanih narodov.

Resolucija Sodišča

Hvaležni smo Skladu za mir Bertranda Russella za delo, ki ga je že napravilo. Prepričani smo, da pred- hodni koraki, ki so bili storjeni, pomorejo izpolniti našo težko nalogo v primernem času in z mnogo več- jim uspehom, kot bi ga bilo mogoče doseči brez njega.

*** Nadaljevanje s 1. strani**

Člen 1. — Vsi ljudje se rodijo prosti in imajo enako dostojanstvo in enake pravice. Obdarjeni so s pametjo in zavestjo in bi morali ravnati drug z drugim kakor bratje.

Člen 2. — Vsak sme uživati vse pravice in vse svo- boščine, ki so razglašene s to Deklaracijo, ne glede na pleme, barvo, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepri- čanje, narodno ali socialno pripadnost, premoženje, roj- stvo ali kakršnokoli drugo okoliščino. Prav tako ni opra- vičeno nikakršno razločevanje glede na politično ali prav- no ureditev ali mednarodni položaj dežele ali ozemlja, ki mu kdo pripada, pa naj bo to ozemlje neodvisno, pod var- stvom ali nesamostojno ali kakorkoli omejeno v svoji samostojnosti.

Člen 3. — Vsak ima pravico do življenja, do pro- stosti in do varnosti svoje osebe.

Člen 4. — Nihče ne sme biti držan v suženstvu ne v tlačanski odvisnosti; suženjstvo in trgovina s sužnji v kakršnikoli obliki sta prepovedana.

Člen 5. — Nihče ne sme biti podvržen mučenju ali surovemu, nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju.

Člen 6. — Vsak ima pravico biti povsod priznan kot pravna osebnost pred zakonom.

Člen 7. — Vsi so enaki pred zakonom, vsi brez raz- ločka imajo pravico do enakega varstva po zakonu. Vsi imajo pravico do enakega varstva pred slehernim razlo- čevanjem, ki bi kršilo to Deklaracijo, kakor tudi pred vsakim škujanjem k takšnemu razločevanju.

Člen 8. — Vsak ima pravico terjati dejansko pomoč od pristojnih državnih sodnih oblasti zaradi dejanj, ki kršijo temeljne pravice, ki so mu priznane po ustavi ali po zakonih.

Člen 9. — Nihče ne sme biti samovoljno prijet, zaprt ali izgnan.

Člen 10. — Vsak ima enako kakor vsak drug pravico do pravičnega in javnega zaslišanja pred neodvisnim in nepristranskim sodiščem, ki naj odloči o njegovih pravicah in dolžnostih ter o utemeljenosti kakršnekoli kazenske ob- tožbe zoper njega.

Člen 11. — 1. Vsak, ki je obtožen za kaznivo dejanje, velja za nekrivega, dokler ni njegova krivda zakonito do- kazana na javni obravnavi, kjer so mu dane vse možnosti, potrebne za njegovo obrambo.

2. Nihče ne sme biti obsojen za dejanje ali opustitev, ki v trenutku, ko sta bila storjena, nista bila kaznivo dejanje po državnem ali mednarodnem pravu. Prav tako ne sme biti izrečena nobena strožja kazen od tiste, ki bi smela biti izrečena takrat, ko je bilo kaznivo dejanje storjeno.

Člen 12. — Nihče ne sme biti nadlegovan s samo- voljnimi vmešavanjem v njegovo zasebno življenje, v nje- govo družino, v njegovo stanovanje ali njegovo dopisova- nje in tudi ne z napadi na njegovo čast in ugled. Vsak ima pravico do varstva po zakonu pred takšnim vmeša- vanjem ali takšnimi napadi.

Člen 13. — 1. Vsak ima pravico do prostega gibanja in do proste izbire bivališča v notranjosti vsake države.

2. Vsak ima pravico oditi iz vsake dežele, tudi iz svoje lastne, in prav tako vrniti se v svojo deželo.

Člen 14. — 1. Vsak ima pravico v drugih deželah iskati in uživati pribežališče pred preganjanjem.

2. Na to pravico se ni mogoče sklicevati, kadar gre za preganjanje, ki je resnično sproženo zaradi nepolitič- nega hudodelstva ali zaradi dejanj, ki nasprotujejo name- nom in načelom Združenih narodov.

Člen 15. — 1. Vsak ima pravico do državljanstva.

2. Nikomur ne sme biti samovoljno vzeto ne držav- ljanstvo ne pravica, da spremeni državljanstvo.

Člen 16. — 1. Odrasli moški in ženske ne glede na plemo, narodnost ali vero imajo pravico skleniti zakonsko zvezo in ustanoviti družino. Oba zakonca imata glede za- kona enake pravice, dokler traja in ko se razveže.

2. Zakonska zveza se sme skleniti samo s prosto in polno privolitvijo obeh bodočih zakoncev.

3. Družina je naravna in temeljna enota družbe in ima pravico do družbenega in državnega varstva.

Člen 17. — 1. Vsak ima pravico do premoženja, tako sam kakor tudi skupno z drugimi.

2. Nikomur ne sme biti premoženje samovoljno vzeto.

Člen 18. — Vsak ima pravico do svobode mišljenja, vesti in vere: ta pravica obsega pravico prosto spremeniti vero ali prepričanje in prosto izpovedati vero ali pre- pričanje posamez ali skupaj z drugimi, javno ali zasebno, s poukom, z izpolnjevanjem verskih dolžnosti, z bogosluž- jem in z opravljanjem obredov.

Člen 19. — Vsak ima pravico do svobode misli in besede: ta pravica obsega pravico, da nihče ne sme biti nadlegovan zaradi svojega mišljenja, in pravico, da vsak lahko išče, sprejema in širi poročila in ideje s kakršnimi- koli sredstvi in ne glede na meje.

Člen 20. — 1. Vsak ima pravico, da se v miru pro- sto zbira in druži z drugimi.

2. Nihče ne sme biti prisiljen pripadati kakršnemukoli društvu.

Člen 21. — 1. Vsak ima pravico udeleževati se oprav- ljanja javnih zadev svoje dežele sam ali po prosto izvolje- nih predstavnikih.

2. Vsak ima pod enakimi pogoji pravico do javnih služb v svoji deželi.

3. Volja ljudstva je temelj javne oblasti; ta volja mora biti izpovedana v ponavljajočih se, resničnih volitvah na podlagi splošne in enake volilne pravice bodisi s tajnim glasovanjem ali pa z glasovanjem, ki mu je enakovredno.

Člen 22. — Vsak ima kot član družbe pravico do socialne varnosti in pravico uživati s pomočjo narodnega prizadevanja in mednarodnega sodelovanja in v skladu z ureditvijo in viri svoje države vse gospodarske, socialne in kulturne pravice, ki so potrebne za njegovo človeško dostojanstvo in za prost razvoj njegove osebnosti.

Člen 23. — 1. Vsak ima pravico do dela in do proste izbire zaposlitve, do pravičnih in zadovoljivih delovnih po- gojev in do varstva pred nezaposlenostjo.

2. Vsak brez razločka ima pravico do enakega plačila za enako delo.

3. Vsak, kdor dela, ima pravico do pravičnega in zado- voljivega plačila, ki zagotavlja njemu in njegovi družini človeka vreden obstoj in ki naj se po potrebi dopolni z drugimi sredstvi socialnega varstva.

4. Vsak ima pravico za obrambo svojih koristi usta- noviti sindikat ali pristopiti mu kot član.

Člen 24. — Vsak ima pravico do počitka in do prostega časa, posebej še do razumne omejitve delovnih ur in do občasnega plačanega dopusta.

Člen 25. — 1. Vsak ima pravico do takšnih življenj- skih pogojev, ki zagotavljajo njemu in njegovi družini zdravje in blagostanje, posebej še hrano, obleko, stanova- nje, zdravniško oskrbo in potrebno socialno pomoč; ima pravico do zavarovanja za primer nezaposlenosti, bolezni, delovne nezmožnosti, vdovstva ali starosti in sploh za vsak primer nezakriviljene izgube življenjskih sredstev.

2. Matere in otroci imajo pravico do posebne pomoči in podpore. Vsi otroci, rojeni kot zakonski ali kot neza- konski, morajo uživati enako socialno varstvo.

Člen 26. — 1. Vsak ima pravico do izobrazbe. Izob- razba mora biti brezplačna vsaj na začetni osnovni stop- nji. Osnovni pouk mora biti obvezen. Tehnični in strokov- ni pouk morata biti splošno dosegljiva, višja izobrazba mora biti enako pristopna vsem, ki so zanje zmožni.

2. Izobrazba mora meriti na to, da se človekova oseb- nost do kraja razvije in da se utrdi spoštovanje človekovih pravic in njegovih temeljnih svoboščin. Zbujati mora razu- mevanje, strpnost in prijateljstvo med narodi, plemenski- mi in verskimi skupinami in podpirati delo Združenih na- rodov za ohranitev miru.

3. Starši imajo prvo pravico, da določijo, kako naj se njihovi otroci izobrazijo.

Člen 27. — 1. Vsakdo ima pravico prosto se udele- ževati kulturnega življenja svoje skupnosti, uživati umet- nost in biti deležen napredka znanosti in dobrot, ki iz njega potekajo.

2. Vsak ima pravico do varstva moralnih in premoženj- skih koristi, ki izvirajo zanj iz njegovega znanstvenega, književnega ali umetniškega dela.

Člen 28. — Vsak ima pravico do takega socialnega in mednarodnega reda, v katerem se lahko do kraja ures- ničijo pravice in svoboščine, ki so razglašene s to De- klaracijo.

Člen 29. — 1. Vsak ima dolžnosti do skupnosti, v ka- teri je edino mogoč prost in popoln razvoj njegove oseb- nosti.

2. Pri uporabi svojih pravic in svoboščin je vsak pod- vržen edinole zakonitim omejitvam, ki merijo na to, da se tudi drugim zagotovi priznanje in spoštovanje njihovih pravic in svoboščin in da se izpolnijo opravičene zahteve morale, javnega reda in splošnega blagostanja, ki naj veljajo v demokratični družbi.

3. Teh pravic in svoboščin ni mogoče nikoli uporab- ljati proti namenom in načelom Združenih narodov.

Člen 30. — Nobena določba te Deklaracije se ne sme razlagati tako, da bi dajala kakršnikoli državi, sku- pini ali posamezniku pravico do delovanja ali dejanj, ki bi imela namen odpraviti eno ali drugo od pravic in svobo- ščin, ki so tukaj razglašene.

PISMO BRANKA RUDOLFA BERTRANDU RUSSELLU

Spoštovani gospod,

jaz sem z Vami kakor toliko Slovencev. Končno mi zelo dobro vemo, kaj pomeni vojna, da pomeni ubijanje mirijad nedolžnih ljudi ali pa njihovo pohabljanje, ubijanje duš in možnega razvoja kulturnih vrednot, takih, kakršne so žive oblike umetnosti, znanosti in filozofije. Take oblike prav gotovo niso dobre v vsakem primeru in same po sebi, vendar so pa neobhodno potrebne kot psihološki »socialni vezni členi«, pripravi za zgraditev boljšega sveta razumevanja in sporazumevanja. Mislim, da veliko pomeni, če kdo to razume v današnjem svetu, ki je zelo sposoben, da spodbuja izredno dognano izdelovanje imenitnih strojev, ko hkrati zelo robato ravna z ljudmi in vse to dogajanje spremlja vedno večja omejenost nekaterih državnikov, v katerih rokah so osredotočene strahotne sile.

Mislim, da je to velika stvar, to sodišče, ki naj sodi vojne zločince naših dni. In čeprav se tako sodišče lahko morda zdi romantično in njegov glas tako slab, kakor glas profeta, vprijočega v puščavi, vendar le mislim, da ga bodo ljudje mogoče končno slišali in bo prepričal. Saj pomeni glas razuma in — končno — nujnosti in življenjske možnosti za človeštvo.

Sicer pa mislim, da je ravnanje današnje ameriške administracije v bistvu neameriško v globokem pomenu te besede. Mislim, da so Američani sami tisočkrat ponavljali Jeffersonove dragocene besede o »svojevstvenih in neomajnih pravicah«, o tem, da »se ljudem lahko prepusti skrb za to, da vladajo sami sebi«, »da je naše načelo bilo mir, mir zaradi naše koristi« ali podobne, prav koristne misli iz časa, ko je Amerika bila mlada. Mislim, da so ti močje bili zelo dobri Američani, Adam, Otis, že omenjeni Thomas Jefferson ali pa vsi ostali, ki so od tistih časov naprej podobno mislili; mogoče Abraham Lincoln, ki je govoril o »električni žici v Deklaraciji neodvisnosti, ki veže srca vseh domoljubnih in svobodoljubnih ljudi«. Taki močje so bili in so iz izvrstnega rodu najboljših Američanov. Kako je mogoče, da sedanja administracija ignorira to dejstvo?

Kako je mogoče, da si taista administracija jemlje samozvano pravico in se postavlja — v Vietnamu — za edinega sodnika nad mnenji ljudstva, katerega večina je odločno proti njej? Kako lahko ignorira plebiscit, ki je zelo mučno napisan s krvjo in solzami? Kako more — tisoče milj od lastnih meja — trdovratno trditi, da se bojuje proti »agresiji«? Agresiji — proti komu? Jasno — bojuje se zato, da bi podprla lutkarsko vlado, ki se drži samo z državljansko vojno in je zato izgubila vsako pravico do tega, da bi se imenovala legalna oblast. Kaj je o taki reči povedal Jefferson: »Prav res, da ne želim videti, da bi kakršen koli narod bil prisiljen sprejeti neko obliko vlade...«

In Walt Whitman? Cisto jasno je, kaj je mislil za svojo palačo »Razstave«

... »Ne samo, da bi tu bil predstavljen ves svet dela in trgovskega blaga, temveč da bi tu imeli mesto vsi delavci sveta.«

Očitno je želel, da v palači, ki si jo je zamislil, tudi dolar ne bi bil predstavljen kot kralj, temveč samo kot sredstvo. Ali pa bi se morda spomnili njegovih besed: »Proč z vojno tematiko, proč s samo vojno!« Človek bi lahko vprašal: »Kdo je prav v bistvu bolj ameriški, veliki pesnik ali pa sedanja administracija?«

Če bi seveda kakršna koli vlada poskusila izgraditi boljši svet s pomočjo in enakomernim upoštevanjem sil denarja, misli in človeškega dostojanstva, bi to bila v resnici velika stvar, sijajna zmaga v najglobljem pomenu.

Zato mislimo, da je mir edina možna reč — mir, za vse ljudi enak — v imenu človečanstva in tudi v imenu Amerike, najplemenitejše Amerike, kakršno so si zamišljali njeni najboljši sinovi v svojih najbolj darovitih sanjah — kakor tudi njeni najboljši sinovi preteklosti in sedanjosti.

Spoštovani gospod! Nimam priložnosti, da bi prebiral angleške časopise ali revije. Gotovo nisem izrekel ne ene misli, ki je Vi že niste ponovno in ponovno naglašali. Nekatere izmed teh misli pa so vendarle — tako mislim — nove nekaterim mojim mladim rojakom. In — končno — je tak moj način, kako Vam lahko sporočim svoje simpatije za Vaše zamisli in za dragoceno razumnost Vaše odločitve.

Vam vdani Branko Rudolf

(Iz angleškega originala prevedel avtor B. Rudolf)

TEKST TELEGRAMA HO ŠI MINHU

Mednarodno sodišče za raziskavo vojnih zločinov izkorišča priložnost, da vam izrazi toplo zahvalo za vašo poslanico, ki podpira delo sodišča. Vaša velikodušna ponudba pomagati naši raziskavi s tem, da omogočite pošiljanje naših izvedencev v Demokratično republiko Vietnam, in tako, da nam boste posredovali dokaze, je največja pomoč naši vzvišeni nalogi.

Ne glede na težave, na katere lahko naletimo, Mednarodno sodišče za raziskovanje vojnih zločinov izjavlja, da je pripravljeno voditi neizprosno raziskovanje dejstev, ki zadevajo vojno, ki jo vodijo Združene države proti vietnamskemu ljudstvu.

Izražamo svoje trdno prepričanje, da bodo ta raziskovanja pokazala resnico, določila odgovornost in koristila interesom hrabrega vietnamskega ljudstva.

Vladimir Dedijer — predsednik in prezident zasedanja sodišča

Ralph Schoenman — generalni sekretar Mednarodno sodišče za raziskovanje vojnih zločinov

TEKST TELEGRAMA HO ŠI MINHA PRIPRAVLJALNEMU ZASEDANJU MEDNARODNEGA SODIŠČA ZA RAZISKOVANJE VOJNIH ZLOČINOV

Pošiljam vam svoje najiskrenejše čestitke za vašo iniciativo za ustanovitev Mednarodnega sodišča za vojne zločine, ki naj bi obsodilo ameriške vojne zločine. Ameriški imperialisti stopnjujejo vojno proti neodvisnosti vietnamskega ljudstva in miru v Vietnamu. Počenjajo ogabne okrutnosti in zločine, strašnejše od tistih, ki so jih delali hitlerjevski fašisti. Z obsodbo teh zločinov bo Mednarodno sodišče izkazalo ogorčenje svetovne javnosti nad ameriški napadaleci in okrepilo protestno gibanje med narodi vseh dežel za to, da bi dosegli konec te zločinske vojne in odhod vojske ZDA in njenih satelitov. Akcija mednarodnega sodišča ima svetovni pomen za pravičnost in pravico do samoodločitve narodov. Ta akcija bo pripomogla k prebuditvi zavesti narodov sveta v boju proti ameriškem imperializmu, največ-

jemu sovražniku človečnosti in svetovnega miru. Naše ljudstvo se je pripravljeno boriti vse do končne zmage svoje stvari.

Visoko cenimo vašo plemenito iniciativo in z vsem srcem vam zagotavljamo svojo popolno podporo.

Izražamo vam svojo vročo zahvalo našim prijateljem in članom Mednarodnega sodišča pošiljamo prisrčne pozdrave z željo, da bi delo Sodišča prineslo velike uspehe.

Prijateljski pozdrav

Ho Ši Minh

12. novembra 1966

TEKST TELEGRAMA PRINCU SIHANUKU

Mednarodno sodišče za raziskovanje vojnih zločinov je toplo sprejelo vašo ponudbo, naj preiščemo meje Kambodže, Tajske in Južnega Vietnama, da bi ugotovili resnična dejstva o infiltraciji Tajcev in Južnovietnamcev na ozemlje Kambodže, in vojne zločine proti kamboškimi državljanom in uničevanju vasi.

Odgovornost ZDA bo pred Sodiščem raziskana. Čakamo na ugodno priložnost, da izkoristimo vašo pomembno ponudbo.

Vladimir Dedijer — predsednik in president zasedanja Sodišča

Ralph Schoenman — generalni sekretar Mednarodno sodišče za raziskovanje vojnih zločinov

TEKST TELEGRAMA PREZIDENTU NGUYEN HUU THOJU

Mednarodno sodišče za raziskovanje vojnih zločinov zelo ceni vašo poslanico. Izražamo svojo pripravljenost za podrobno raziskavo vseh podatkov o vojni, ki jo vodijo Združene države v Vietnamu.

Cenimo vašo ponudbo za pomoč naši nalogi pri zaslišanju žrtev in prič in za dovljenje, da lahko pošljemo izvedence v osvobojen južni del dežele ter, da nam preskrbite vse dokaze in dokumente.

Vladimir Dedijer — predsednik in prezident zasedanja Sodišča

Ralph Schoenman — generalni sekretar Mednarodno sodišče za raziskovanje vojnih zločinov

Pogovor (od leve proti desni: Vladimir Dedijer, Bertrand Russell in Ralph Schoenman.. (Foto: Graham Keen)

Pripravljalnega zasedanja Mednarodnega sodišča za raziskovanje vojnih zločinov so se udeležili:

Bertrand Russell — častni predsednik

Jean Paul Sartre — izvršni predsednik

Vladimir Dedijer — predsednik in prezident Sodišča

ČLANI SODIŠČA

Bertrand Russell

Jean Paul Sartre — pisatelj in filozof

Gunther Anders — pisatelj in filozof

Mehmet Ali Aybar — ekspert za mednarodno pravo, član turškega parlamenta, predsednik turških sindikatov

Lelio Basso — pravnik za mednarodno pravo, poslanec italijanskega parlamenta in član komisije za mednarodne odnose, profesor sociologije na rimski univerzi

Simone de Beauvoir — pisateljica

Lazaro Cardenas — bivši prezident Mehike

Stockeley Carmichael — ekspert za civilno pravo, borec za mir

Vladimir Dedijer, M.A. (Oxon) — doktor prava, zgodovinar, avtor knjig o vojaškem pravu

Dave Dellinger — ameriški pacifist in izdajatelj »Liberation«

Isaac Deutscher — pisatelj

Ama do Hernandez — pesnik, laureat filipinske nagrade, predsednik demokratične laburistične stranke, direktor filipinske organizacije žurnalistov, izvršni sekretar nacionalne organizacije filipinskih pisateljev

Mahmud Ali Kasuri — prvi odvetnik vrhovnega sodišča Pakistana

Kinija Marakawa — magister tokijske univerze, državni prokurator, vicepredsednik japonske Civil Liberties Union, generalni sekretar japonskega komiteja za raziskovanje ameriških vojnih zločinov v Vietnamu

SPOROČILO ZA TISK Z ZASEDANJA MEDNARODNEGA SODIŠČA ZA VOJNE ZLOČINE

TELEGRAM UNIVERZITETNEMU ODBORU IN UREDNIŠTVU TRIBUNE

Ljubljana je bila poleg Londona, Pariza in Tokija izbrana kot eden izmed sedežev Mednarodnega sodišča za vojne zločine.

Med uradnimi jeziki sodišča so slovenščina, francoščina, angleščina in japonsčina.

Predsedstvo Mednarodnega sodišča za vojne zločine.

Shoichi Sakata — profesor fizike, Nobelov nagrajenec
Laurent Schwartz — profesor matematike na pariški univerzi

KOMISIJE SODIŠČA

Komisija:

Isaak Deutscher

Amado Hernandez

Lelio Basso

Dave Dellinger

Komisija za finance:

Yves Jouffa, avocat à la cour de Paris

Kinju Marakawa

Znanstvena komisija:

predsednik — Laurent Schwartz

Pravna komisija:

Leon Matarasso, Avocat à la cour de Paris

Mehmet Ali Aybar

Mahmud Ali Kasuri

Gisele Halimi, Avocat à la cour de Paris

Solange Bouvier-Ajam, Avocat à la cour de Paris

Yves Jouffa, pravni svetnik Sodišča

Generalni sekretarji:

Ralph Schoenman — ravnatelj Sklada za mir Bertranda Russella, sekretar lorda Russella

Opolnomočenec generalnega sekretarja: Russell Stetler, sekretar newyorške filiale Sklada za mir Bertranda Russella

Setsure Tsurushima, profesor univerze Kyoto, Japonska

Claude Cadart, ustanovni član »French Friends of the B. R. P. F.«

Ostali uradniki:

Peter Weis — član zbora raziskovalcev

Ken Coates — direktor Sklada za mir Bertranda Russella

16. novembra 1966

PODPIRAMO VIETNAMSKO LJUDSTVO V BOJU ZOPER AGRESIJO

(Nadaljevanje s 1. strani)

zoper neodvisnost in svobodo narodov, zoper socialni napredek in gospodarski vzpon dežel, ki žive v revščini, in zoper svetovni mir.

V svoji sli vse manj izbirajo sredstva in načine, s katerimi si obetajo doseči svoje namene. Sramotna napadalna vojna velike sile proti malemu narodu se tako v vse večji meri kaže obenem kot barbarska vojna. Ameriška »eskalacija« postaja z uporabo metode »požgane zemlje« in z uporabo sredstev množičnega uničevanja vse bolj tudi »eskalacija« strašnega nasilja proti civilnemu prebivalstvu. Zločinu agresije se tako pridružujejo vojni zločini.

Ker nasilje poraja nasilje, pomeni uveljavljanje grobe sile v mednarodnih odnosih že samo po sebi veliko nevarnost za mir v svetu. To nevarnost povečuje še okolnost, da so resnični nosilci take politike ZDA družbene sile, ki imajo največji vpliv in moč odločanja, ne da bi pri tem zaradi anonimnosti nosile tudi breme odgovornosti.

Ker se jim je posrečilo povezati svoje sebične koristi z navideznimi koristmi širših plasti v lastni deželi, jemljejo v zakup splošne ideale svobode, varnosti in socialne pravičnosti, kakor tudi patriotizem lastnih državljanov, okoriščajo se z njihovo delovno vlogo ter z vsemi dosežki, s katerimi se ponasata sodobna znanost in tehnika; z vsem tem pa v resnici spodkopavajo temelje mednarodnega in slehernega družbenega sožitja in napredka. Njihovo zločinsko početje se skriva za ustavnim režimom, suverenostjo in imuniteto državne oblasti ter za prehodno avtoriteto posameznih državljanov, ki kot taka ne pomeni nobenega zagotovila, da bo kdo odgovarjal za dejavnost naperjeno zoper druge narode, zoper mednarodni mir in zoper človeštvo.

Moralna obsodba s strani svetovnega javnega mnenja mora opozoriti državnike, da ne odgovarjajo samo tistim, ki so jih izvolili, ampak tudi človeštvu. Moralna obsodba državljanov mora zlasti tudi zbuditi v njih okrepljen odpor njihovih lastnih državljanov, kakor hitro je postalo očitno, da so se družbene sku-

pine, ki jim vladajo odločile za napad na svetovni mir in za pot zločina v mednarodnih odnosih.

To je smisel individualne odgovornosti državljanov za mednarodne zločine kot pravnega načela, ki je v njem dosežek in spoznanje človeštva ob strahotah dveh svetovnih vojn in v imenu katerega je demokratični svet po zadnji vojni sodil uradne predstavnike držav, ki so sprožile napadalno vojno. Njihovo sojenje bi izgubilo bistveni pomen, ki ga ima za človeštvo, če bi v njem videli samo akt maščevanja in povračilo zla za storjeno zlo, in za sodobno družbo bi bila slabo zadoščenje zavest, da mednarodni zločinci končno ne bodo ušli roki pravice, če bi se to moralo znova zgoditi na razvalinah in množičnih grobovih, ki bi jih pustila za sabo tretja svetovna vojna. Pomen nürnberške sodbe mora biti v tem, da ohranja budnost in da krepi odločnost človeštva, da prepreči nove nesreče in da pravočasno onemogoči delovanje tistih sil, ki jih povzročajo.

Ameriška agresija v Vietnamu je od vsega svojega začetka zadevala na odpor jugoslovanskih narodov. V globokem prepričanju — ki ima svoje korenine v naših lastnih zgodovinskih izkušnjah —, da so neokrnjene pravice drugih narodov tudi naša stvar in stvar napredka, so jugoslovanski narodi tudi materialno podpirali in podpirajo boj, ki ga vietnamsko ljudstvo bije za svojo svobodo.

Pobuda Bertranda Russella kaže na to, da v svetu vse bolj zorita spoznanje in zavest, ki sta narekovala naša stališča in naše ravnanje. »Sodišče za ugotavljanje vojnih zločinov« je samo ena izmed oblik boja naprednega sveta proti nevarnostim, ki v naši dobi ogrožajo svetovni mir. To »sodišče« nima nobenih sodnih pristojnosti. Privzemanje oblik sodnega postopka pa naj zagotovi vso objektivnost ugotovitev, s tem pa avtoriteto končnih sklepov. To pa je tudi pomen, ki ga ima pobuda Bertranda Russella kot poziv humanosti in pravičnosti ter moralni in pravni zavesti ljudi vsega sveta, ter kot opozorilo na nevarnosti, ki grozijo miru. Med njimi so velike nevarnosti, zlasti tiste, ki jih prinaša zloraba sodobne zna-

nosti in tehnike. Zato je akcija Bertranda Russella akcija intelektualcev, ki čutijo svojo posebno odgovornost in ki so se uprli, da bi služili vojnemu stroju. V vsem tem se ta pobuda sklada z vse močnejšimi gibanji, v katerih raznovrstnost oblik spodbujata ljudi, ki jih sicer ločujejo državne, narodnostne, socialne, poklicne in druge pregrade, k boju za skupne cilje. Poseben pomen »sodišča za ugotavljanje mednarodnih zločinov« pa je v tem, da odkriva veliko odgovornost tistih, ki odločajo o svetovni politiki. Prav ta odgovornost je v akciji, ki jo je sprožil Bertrand Russell, poudarjena bolj kot doslej in predvsem tudi bolj, kakor je to mogoče s sredstvi, s katerimi razpolaga diplomacija in politika držav.

Prepričani smo, da bo tudi ta akcija naletela na odmev, na razumevanje in na odločno podporo v naši javnosti.

Dr. BAJT Aleksander, profesor na pravni fakulteti; dr. BESTER Mara, profesor na ekonomski fakulteti; BOŽIČ Peter, književnik; dr. BRECELJ Bogdan, profesor na medicinski fakulteti; ing. BULC Marko, politični delavec; dr. CERNE Franc, profesor na ekonomski fakulteti; DO-LANC Stane, predavatelj političnih ved; dr. DOMINKO Franjo, profesor astronomije; dr. GORIČAR Jože, profesor sociologije; dr. KOBE Peter, profesor na pravni fakulteti; MAJER Boris, predavatelj filozofije; MARENK Ivo, študent agronomije; MIHELIC France, akademski slikar; dr. MILČINSKI Janez, profesor na medicinski fakulteti; dr. prof. ing. MODIC Roman, profesor kemije; dr. OSREDKAR Milan, profesor fizike; PAVSIC Vladimir-BOR Matej, književnik; dr. PETERIN Stanko, profesor mednarodnega prava; dipl. iur. PETROVIČ Krešo, politični delavec na univerzi; PODMENIK Slavko, predavatelj filozofije; ing. arh. RAVNIKAR Edvard, profesor arhitekture; RIBIČIĆ Mitja, politični delavec; RIZMAN Rudi, študent političnih ved; RUDOLF Branko, kulturni delavec; dr. RUS Vojan, profesor filozofije; ing. SKOK Lojze, politični delavec na univerzi; prof. ing. STRUNA Albert, profesor na strojni fakulteti; SVETLIČIĆ Marjan, študent političnih ved; STIH Bojan, kulturni delavec, TURK Rudi, redni profesor biotehnične fakultete.